

The Relationship and Struggle Between Yaakov and Eisav

1 רש"י בראשית פרק כה

(כה) אדמוני - סימן הוא שיהא שופך דמים: (כז) ישב אהלים - אהלו של שם ואהלו של עבר:
(כח) בפיו - כתר גומו בפיו של יצחק, ומדרשו בפיו של עשו שהיה צד אותו ומרמהו בדבריו:
(ל) הלעיטני - אפתח פי ושפוך הרבה לתוכה, כמו ששינונו אין אובסין את הגמל אבל מלעיטין אותו:

2 רשב"ם בראשית פרק כה

(כז) יושב

אהלים - רועה צאן אביו, כמו שפירשתי אצל יושב אהל ומקנה: (ל) מן האדום האדום הזה - דרך אדם הממהר לשאול דבר מחבירו כופל את דבריו. וזה שהיה עיף ורעב הרי הוא כאומר תן לי מהרה לאכול: על כן קרא שמו אדום - הוא אדמוני ונתאוה לאכול אדום. ובשביל רעבתנותו מכר בכורתו. ולשם בזיון קרא לו כן שבשביל מאכל אדום מכר בכורתו:
(לב) הנה אנכי הולך למות - בכל יום אני הולך לצוד חיות ביערים המצויים שם דובים ואריות וחיות רעות ואני מסוכן למות למה זה [לי] להמתין חלק בכורה לאחר מיתת אבינו. כך פירש אבי הרב רבי מאיר מ"כ. [וזוהו] ויבז עשו את הבכורה: (לד) ויבז עשו - לפי שלסוף נתחרט על כך כדכת' את בכורתי לקח, לכן הקדים כאן להודיע שטותו. עתה בשעת אכילה ביזה את הבכורה, אבל לבסוף היה מתחרט:

3 אבן עזרא בראשית פרק כה

(כז)

יודע ציד לעולם מלא מרמות, כי רוב החיות בדרך מרמה יתפשו, ויעקב הפך עשו כי הוא איש תם גם עשו איש שדה, ויעקב יושב אהלים ויתכן להיות פירושו כמו יושב אהל ומקנה (ברא' ד, כ): (ל) הלעיטני אין לו חבר, והטעם האכילני.

4 ספורנו בראשית פרק כה

(לד) ויבז

עשו את הבכורה. גם אחר מעשה היתה הבכורה בעיניו בלתי ראויה לאותו המחיר שפסקו ובכן התבאר שלא נתאנה המוכר כי לא היה הממכר שוה אצלו כל כך:

רד"ק בראשית פרק כה

(כג) ורב

יעבוד צעיר - לא זכר עמהם מלת את שהיא מורה על הפעול. והנה הדבר מסופק ולא באר מי יעבוד את חבירו, הרב את הצעיר או הצעיר את הרב... והיה זה שלא התבאר הענין בנבואה הזאת לפי שפעמים יעבוד רב את הצעיר, כמו שהיה בימי דוד ופעמים יעבוד הצעיר את הרב כמו שהוא היום... (לא) והבכורה להדרו ולכבדו ולקום מפניו לפי שהיה בכור והוא לא היה ראוי לכך והיה קשה בעיניו לכבד אדם כמוהו אלא שלא יכול להמנע מזה מפני מנהג העולם. ואמרו כי כן היה מנהג להיות לו מעלה ויתרון בירושת אביו, כענין שצותה התורה על פי שנים וכל זה מכר לו. ואעפ"כ נענש בזה לפי שעשה בזה כנגד מנהג העולם, וכבדו כבוד גדול אחר כן מפחד אלהים:

5) רמב"ן בראשית פרק כז פסוק לד

ואמר ויאכל וישת ויקם וילך ויבז - כי אחר שאכל ושתה חזר השדה אל צידו, וזו סיבת בזוי הבכורה, כי אין חפץ בכסילים רק שיאכלו וישתו ויעשו חפצם בעתם, ולא יחושו ליום מחר:

6) רד"ק כו:לד

ויהי עשו וגו' - לא נשא אשה עד שהיה בן ארבעים כמו אביו, והיה מראה את עצמו כדומה לאביו, אבל לא נשמר מבנות כנען כמו שעשה אביו, אלא אשר ישרו בעיניו לקח לו לנשים

7) ר' יוסף בכור שור בראשית פרק כז פסוק א

ותכהין עיניו מראות. שלא תתמה איך נתחלף לו יעקב בעשו.

8) ר' חיים פלטיאל בראשית פרק כז פסוק א

ותכהן עיניו מראות. משום דכתיב ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו, וכתוב כי השוחד יעוור. ד"א כדי שיבא יעקב ויטול הברכות ולא יראיהו.

9) ספורנו בראשית פרק כז פסוק א

(א) ותכהינה עיניו. כמו שקרה לעלי שלא מיחה בבניו כאמרו ולא כהה במ (ש"א ג, יג) ונאמר בו ועיניו קמה ולא יכול לראות (שם ד, טו)

10) רמב"ן בראשית פרק כז פסוק ד

בעבור תברכך נפשי - היה בדעתו לברך אותו שיזכה הוא בברכת אברהם לנחול את הארץ, ולהיות הוא בעל הברית לאלהים כי הוא הבכור: ונראה שלא הגידה לו רבקה מעולם הנבואה אשר אמר ה' לה ורב יעבוד צעיר, כי איך היה יצחק עובר את פי ה' והיא לא תצלח.

11) רד"ק בראשית פרק כז

(ד)....שאל יצחק מעשו בנו להביא ציד וייטב לבו בו ויברכנו, כי ידע כי צריך הוא לברכתו כי לא היה איש הגון וטוב, אבל יעקב לא היה צריך לברכה, כי ידע יצחק כי ברכת אברהם לו תהיה וברית קיום הזרע המיוחד לאברהם, ובניו ירשו את הארץ: ואברהם גם כן לא ברך את יצחק:

12) הכתב והקבלה בראשית פרק כז פסוק יב

אולי ימשני אבי. היה לו לומר פן ימשני, כי לשון פן ישמש כשאין המדבר חפץ במציאות הדבר, כמו פן ישלח ידו, פן נפוץ ע"פ כל הארץ, פן יקראנו אסון, ואם היה חפץ שלילת המשוש הול"ל פן ימשני, מזה נראה כי יעקב איש התמים לא היתה דעתו נוחה לבטל רצון אביו, והיתה ניחא ליה שיברך אביו לאשר יחפוץ לברכו, והיה מקוה ומיחל בבטול השתדלותו בזה, לכן אמר לשון אולי דלשון זה ישמש כשהמדבר יקוה קיום דבריו, כמו אולי יחנק, אולי ישא פני. עמ"ש בחיי שרה כ"ב ל"ט אולי לא תאבה האשה.

13) רש"י בראשית פרק כז פסוק יט

אנכי עשו בכורך - אנכי המביא לך, ועשו הוא בכורך:

14) אבן עזרא בראשית פרק כז פסוק יט

וי"א חלילה לכזב הנביא, רק הוא כן, אנכי מי שאנכי ועשו בכורך. ואחרים אמרו כי בנחת אמר אנכי, ונשא קול במלת עשו בכורך. ואלה דברי רוח, כי הנביאים יתחלקו לב' חלקים. החלק הא' שליח במצות, והחלק השני נביאי העתיד, ואם יצטרכו לאמר דבר שאיננו כהוגן לא יזיק, רק השליח לא יתכן שיכזב כלל. גם הנה דוד נכתב עליו איש האלהים (דה"ב ח, יד) ואמר רוח ד' דבר בי (ש"ב כג, ב) בלבל דבריו עם אחימלך ואמר ויהיו כלי הנערים קדש (ש"א כא, ו) לצורך שעה. גם אלישע, שאמר לחזאל לך אמור לו חיה תחיה (מ"ב ח, י), אף על פי שפירושו חיה תחיה מחולי זה, הראני השם כי יהרג

15) רש"י בראשית פרק כז פסוק מא

יקרבו ימי אבל אבי - כמשמעו, שלא אצער את אבא. ומדרש אגדה לכמה פנים יש:

16) ר' יוסף בכור שור בראשית פרק כז פסוק מא

ולכך אמר: אבי שברכו, בימים מועטים אעשה אותו אבל עליו, וזהו: יקרבו ימים שיהא אבי אבל עליו, כי אהרגה את יעקב. ויש מפרשים: יקרבו ימי אבלו של אבי שימות, ואחר כך אהרוג וכו'. ו"יקרבו" כלומר: ולוואי שיקרבו, אבל אם כן לא היה לו ליעקב לברוח עד שימות אביו, והוא שב קודם מיתת אביו.

17) מלבי"ם בראשית פרק כז

וה' ברך את אברהם שמזרעו יצא הסגולה העם אשר בחר לנחלה לו שיהיה ה' להם לאלהים וישכן שכינתו בתוכם והם יירשו את הארץ הקדושה המוכנת לדבוק האלהי ולהשגחתו ויהיו קדושים לאלהיהם, ואברהם לא מסר ברכה זו ליצחק, כי ברכה זאת אין בכח האדם להורישה לבניו, כי הוא תלויה בקדושת העם ובטוב מעשיהם, ורק אחרי מות אברהם ברך ה' את יצחק בברכה זו, וכן יצחק לא היה בדעתו לברך את בניו בברכת אברהם, כי ידע שלזה לא תועיל ברכתו רק המוכן לה יתברך בזה מה', וכן תראה כי הברכה שברך יצחק עתה את יעקב ועשו היה מטל השמים ורוב דגן ותירוש ולא הזכיר דבר לא מירושת הארץ ולא שיהיה ה' להם לאלהים, כי ברכה זו לא היה בידו למסרה לבניו, רק ההתעוררות שהתעורר עתה לברך את עשו היה ממה שאמר בפסוק הקודם שעשו לקח נשים מבנות כנען, ושהיו מורת רוח ליצחק ולרבקה, ובזה כבר הכיר יצחק כי עשו אינו ראוי לברכת אברהם

18) ספורנו בראשית פרק כז פסוק כט

ומפני שידע שא"י היתה ראויה ליעקב בלבד לכן בזאת הברכה שחשב לברך את עשו לא הזכיר ברכת אברהם ולא ארץ ישראל כמו שהזכיר ליעקב כשהכירו וברכו:

19) שד"ל בראשית כז:א

ולענין מחשבת יצחק, נראה לי כי רצה לברך את עשו להיותו חביב לו, כי ציד בפיו, ורצה ליחד לו ברכה והצלחה יותר מאחיו, וכמו שאמר לו "הוה גביר לאחיר", וליעקב לא היה בדעתו לברך כלל, כי אמר בלבד: יעקב ישכון עם עשו ויירשו שניהם את הארץ אשר נתן אלהים לאברהם, וברכת אברהם תתקיים בשניהם, כי שניהם זרע יצחק ובני הגבירה, והנה ברכת אברהם מעצמה תחול עליהם, בלי שיברך הוא את יעקב; אך הוצרך לברך את

עשו, למען יהיה לו יתרון על אחיו ויהיה גביר עליו. ואע"פ שיהיה עשו גביר על יעקב, תוכל ברכת אברהם להתקיים בשניהם, ויהיו שניהם ברוכי ה' וישכנו בשלום יחדו, כי ידע טבעו של יעקב, כי היה איש תם יושב אהלים וסבלן ובעל ענוה. ולפיכך בברכה אשר ברך את יעקב בחשבו שהוא עשו לא הזכיר כלל ברכת אברהם, ולא הארץ

20 רשב"ם בראשית פרק כח

(ו) ...חשב עשו בלבו מה שנשאתי מבנות כנען גזל ממני ברכת אברהם, ולקח את בת ישמעאל ממשפחת אברהם, חשב בלבו שמא מעתה אזכה לנחלת אברהם

21 משך חכמה בראשית פרק כח פסוק ד

ויתן לך את ברכת אברהם. ראה עתה כי הגירות מתקיים ביעקב, והוא פורע השטר, לכן אמר "ברכת אברהם", וזה אשר כרת עמו בברית בין הבתרים שאמר "כי גר יהיה זרעך" (טו, יג), "לזרעך נתתי את הארץ הזאת" (שם יח).

22 רש"י בראשית פרק לג

(ד) ויחבקהו - נתגלגלו רחמיו כשראהו משתחוה כל השתחוואות הללו: וישקהו - נקוד עליו, ויש חולקין בדבר הזה בברייתא דספרי (בהעלותך ט), יש שדרשו נקודה זו לומר שלא נשקו בכל לבו. אמר ר' שמעון בן יוחאי הלכה היא בידוע שעשו שונא ליעקב, אלא שנכמרו רחמיו באותה שעה ונשקו בכל לבו:

23 אבן עזרא בראשית פרק לג

(ד) הדרש על נקודות וישקהו טוב הוא לעתיקי משדים, כי על דרך הפשט לא חשב עשו לעשות רע לאחיו, והעד ויבכו, כאשר עשה יוסף עם אחיו:

24 רמב"ן בראשית פרק לג

(יא) קח נא את ברכתי - המנחה, וכן עשו אתי ברכה (מ"ב יח לא), השיבו לי מנחה. וכן קח נא ברכה מאת עבדך (שם ה טו). ויקראו המנחה שישלח האדם לרצונו ברכה, כי הוא שולח מאשר ברך אותו השם, כענין אשר ברכך ה' אלהיך תתן לו (דברים טו יד), כאשר אמר למעלה (לב יד) מן הבא בידו. והמנחה אשר התנו בה למלך בדבר ידוע תקרא מס:

25 ספורנו בראשית פרק לג

(א) ועמו ארבע מאות איש. שלא התכפרו פניו במנחה: (ד) וירץ עשו. נהפך לבו כמו רגע בהכנעותיו של יעקב

26 העמק דבר בראשית פרק לג

(ד) ויבכו. שניהם בכו, בא ללמד שגם יעקב נתעורר עליו לשעה זו אהבה לעשו. וכן לדורות בשעה שזרע עשו מתעוררים ברוח טהרה להכיר את זרע ישראל ומעלתם, אז גם אנחנו מתעוררים להכיר את עשו כי אחינו הוא, וכמו שרבי היה אוהב אמתי לאנטונינוס וכן הרבה:

27 אברבנאל בראשית פרק לג

וקראה ברכה כדי להמעיט ענינה שאין ראוי להקרא מתנה אלא ברכה והלול ושבח שהוא

שם יאות מהקטנים אל הגדולים....ואמנם לענין הברכו' שעליהן אמר לו יש לי רב אחי
השיב יעקב קח נא את ברכתי אשר הובאת לך רוצה לומר הברכה אשר ברכני אבי
במרמה קח אותה כי מודה אני שהובאת לך ולא לי כי מבלתה חנני אלדים וכי יש לי כל
הצריך לכבודי ומה לי בברכות.